

Datum
2023-07-12

Diarienummer
MH-2023-1841

Samhällsbyggnadsförvaltningens
miljöavdelning

Bildningsnämnden

Beslut om föreläggande med anledning av otillräcklig städning på skolor i Trelleborgs kommun

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar med stöd av miljöbalken att förelägga Bildningsnämnden i Trelleborgs kommun, organisationsnummer 212000-1199, såsom huvudman för kommunala skolor, om genomförande av följande senast 2023-09-29:

1. att för följande skolor:

- Västervångskolan (VANNHÖGSSKOLAN 1)
- Väståkraskolan (VILDANDEN 17)
- Sjöviksskolan (BÄCKASKOLAN 23)
- Smygeskolan (SMYGESKOLAN 1)
- Klagstorps skola (KLAGSTORP 19:1)
- Liljeborgsskolan (LILJEBORG 1)
- Skegrie skola (SKEGRIE 42:2)
- Söderslättsgymnasiet Bastionen (BASTIONEN 1)

genomföra daglig städning i de lokaler som används stadigvarande, som t.ex. klassrum, grupprum, slöjdsalar, lekrum, fritidsavdelningar, entréer och korridorer.

Städningen ska omfatta rengöring av:

- a) lättåtkomliga ytor, som t.ex. golv, bord, bänkar, stolar, stoppade möbler och mattor,
- b) ytor som man ofta tar i med händerna, som t.ex. handtag och lysknappar,
- c) hygienutrymmen, som t.ex. toaletter och duschrum, ska städas dagligen, en till flera gånger utifrån skolors individuella behov,

2. att för följande skolor:

- Gylle resursskola (FJÄRDINGSLÖV S:4)

inkomma med en åtgärdsplan för tillräcklig städning av toaletter anpassad till antalet elever samt lokalernas utformning och skick,

3. att för följande skolor:

- Kattebäcksskolan (KATTEBÄCK 3)

inkomma med en åtgärdsplan för tillräcklig städning av skolans fritidslokaler och dess inredning, inkl. mattor och stoppade möbler,

4. att för följande skolor:

- Serresjöskolan (NATTVIOLEN 1)
- Östra skolan (ÖSTRA SKOLAN 23)

inkomma med en åtgärdsplan för tillräcklig städning av slöjdsalar, anpassat till inriktning samt lokalernas utformning och skick

Samhällsbyggnadsnämnden förelägger även bildningsnämnden om redovisning av systematisk inomhusmiljöarbete gällande planering, utförande och uppföljning av skolors lokalvård:

5. **att** till samhällsbyggnadsnämnden redovisa rutiner för dammsugning av skolornas mattor och stoppade möbler med uppgifter hur ofta det utförs och av vem,
6. **att** till samhällsbyggnadsnämnden redovisa rutiner för höghöjdsstädning av exempelvis armaturer, hängande absorbenter och ventilationsdon på skolorna,
7. **att** till samhällsbyggnadsnämnden redovisa rutiner och ansvar för rengöring av idrottsredskap, förråd för idrottsredskap, textilier, textila ytor och datorer på skolorna. Redovisningen ska även innehålla rutiner för extra städning i utrymmen som används under kvällar och helger, exempelvis gymnastiksalar,
8. **att** till samhällsbyggnadsnämnden redovisa hur ofta storstädning utförs på skolorna och vad som ingår, gällande städning av golv, inredning, väggar med grov struktur, högt belägna ytor, belysningsarmaturer, ventilationsdon, textil inredning, golvbrunnar m.m,
9. **att** till samhällsbyggnadsnämnden redovisa ansvaret för hur uppföljning av städresultatet ska ske på skolorna, samt
10. **att** till samhällsbyggnadsnämnden redovisa ansvaret för hur klagomål på städningen vid skolorna hanteras och följs upp.

Detta beslut ersätter beslut med diarienummer MH-2023-1841, daterat 2023-07-10. Beslutet enligt ovan ska uppfyllas i sin helhet.

Beslutet kan överklagas hos Länsstyrelsen Skåne. Läs mer under rubriken ”Information om hur du överklagar”.

Beskrivning av ärendet

Samhällsbyggnadsförvaltningens miljöavdelning utförde under våren 2023 tillsyn av samtliga kommunala och privata skolor i Trelleborgs kommun. Syftet med tillsynen var att kontrollera att skolorna levde upp till de regler och rekommendationer som finns gällande städning av skollokaler enligt miljöbalken och Folkhälsomyndigheten.

Vid tillsynsbesöken träffade inspektörer från miljöavdelningen bl.a. skolornas rektorer, skyddsombud, lärare och representanter för lokalvårdsenheten. Vid tillsynsbesöken framkom synpunkter till miljöavdelningen om att städningen hade försämrats på skolorna genom åren. Detta bekräftades också av miljöavdelningen vid tillsynsbesöken. Det är svårt för personalen på lokalvården att utföra tillräcklig städning på skolorna, då endast varannan dag städning är upphandlat och genomförs på skolorna.

Miljöavdelningens observerade otillräcklig städning på flera skolor, särskilt skolor med högt elevantal. Golv och mattor i barnens klassrum och lokaler för fritidsverksamhet var tydligt ostädade och belastade med damm och partiklar. Det förekom även otillräcklig städning av toaletter, entréer, stoppade möbler/soffor, gymnastikredskap, förråd för idrottsredskap och slöjdsalar. Se bifogade inspektionsprotokoll för respektive skola.

Miljöavdelningen informerade Bildningsnämnden i en tjänsteskrivelse daterad den 23 maj 2023 om miljöavdelningens observationer vid tillsynsbesöken på skolorna.

Bristerna avviker tydligt från gällande bestämmelser om säker inomhusmiljö på skolor enligt miljöbalken. Miljöavdelningen framförde synpunkter gällande inomhusmiljön vid inspektionstillfällena, och uppmanade att felanmäla förekommande brister till ansvariga för skolorna.

Det vistas många barn på skolor och belastningen på lokalerna är hög, det ställer krav på tillräcklig städning för att förebygga negativ hälsopåverkan. Det är därför viktigt att städningen anpassas till belastningen i lokalerna, på respektive skola. Skolans lokaler ska erbjuda barn och unga en god inomhusmiljö, och skolbarnen ska kunna återkomma till städade lokaler nästkommande skoldag.

Vid tillsynen observerades även att flertalet öppna hyllplan och golv var belamrade med material, och därmed svåråtkomliga för städning. Om städbarheten är otillräcklig finns en risk att städningen blir av sämre kvalitet och att damm och smuts ansamlas i lokalerna. Det är viktigt att städbarheten är god, eftersom brister i städningen även leder till sämre luft i klassrummen. Partikelbelastade luftventiler förekom också i klassrum, det hindrar tillräckliga luftflöden och leder också till sämre luftkvalité i barnens lokaler.

Vad gäller skolors entréer ska de utformas för att förebygga att smuts inte dras in i lokalerna. Högre smutsbelastning på skolans golvytor innebär sämre inomhusmiljö för barnen, det innebär också kostnader och onödigt slitage av golven samt högre städkostnader för mer svårstädade golvmaterial på skolan. Ett "3-steps system" för entréer innebär: 1: ett yttre entréplan med avskrapningsanordning, 2: torkmattor för grövre smuts samt 3: inre entréplan med anpassade textilmattor av god kvalitet för finkornig smuts och väta.

Flertalet inspekterade skolor hade många mattor på fritidsavdelningarna, med otydliga och otillräckliga rutiner för regelbunden städning. Det fanns på någon skola även mattor i klassrummen. Textila mattor bör generellt undvikas i skolor och förskolor, då de samlar damm och allergen, som kan innebära att elever och barn med astma och allergi mår sämre.

Städning av skolors klassrum och lokaler för fritidsverksamhet i Trelleborgs kommun utförs via ett basutbud, enligt ett rullande schema under måndag, onsdag och fredag varannan vecka, och tisdag och torsdag veckan därpå. Mattor dammsugs endast veckovis, en matta per fritidsavdelning. Resterande mattor ingår inte i basutbudet för städning. Entréer och toaletter städas dagligen enligt basutbudet. Lokalerna har hög belastning och nyttjas av både skolbarn och fritidsbarn under eftermiddagarna.

Miljöavdelningen blev informerad vid tillsynen att grundstädning med ett basutbud är budgeterat sedan april 2022, och att städningen är likställd mellan skolorna. Tillägg av städmoment kan beställas extra av skolorna. Miljöavdelningen ser dock att flera grundläggande städmoment inte utförs på skolorna. I samband med förändringen 2022 togs bl.a. städning av mattor och stoppade möbler bort från städavtalet. Vissa städuppgifter har lagts över på lärare/pedagoger, miljöavdelningen ser dock vid tillsynsbesöken att dessa städuppgifter inte alltid hinns med. Det innebär i praktiken att vissa städmoment inte utförs i barnens lokaler.

Skrivna städscheman fanns men de omfattade inte allt som ska städas på skolor. Vissa städrutiner saknades och andra städmoment var för sällan återkommande. Flera oklarheter framkom, och det saknades rutiner och ansvar för bl.a. höghöjdsstädning, rengöring av idrottsredskap, städning av förråd för idrottsredskap, bristfälliga rutiner för städning av klädda möbler och övriga textilier. Ansvar och rutiner för extra städning i utrymmen som används under kvällar och helger, exempelvis idrottslokaler, var otydliga.

Samhällsbyggnadsnämndens bedömning

Samhällsbyggnadsnämnden bedömer att städningen i klassrum och i lokaler för fritidsverksamhet för skolorna nämnda i beslutet ovan, är otillräcklig och kan negativt påverka barnens hälsa. Det föreligger därmed en risk för olägenhet för människors hälsa enligt 9 kap 3 § miljöbalken.

Antalet städtimmar och städningens omfattning på skolorna ska vara tillräcklig och anpassad utifrån den verksamhet som bedrivs i lokalerna, lokalernas utformning och skick samt antalet barn och vuxna som befinner sig på skolorna. En likställd städning för skolorna medför att tillräcklig städning inte uppnås på alla skolor, då förutsättningarna är olika på skolorna.

Huvudman för skolor i Trelleborgs kommun är enligt miljöbalken ansvarig för att verksamheterna och inomhusmiljön i skol- och fritidslokaler är bra och att barnens hälsa inte påverkas negativt. Huvudman har ansvaret för att undanröja risker för olägenhet för människors hälsa i inomhusmiljön. Med olägenhet för människors hälsa avses en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig. Hänsyn ska tas till personer som är något känsligare än normalt, t.ex. allergiker.

Det finns klara samband mellan hälsoproblem och bristfällig inomhusmiljö. Barn är mer känsliga och kan påverkas negativt av bristfällig inomhusmiljö. Det finns anledning att redovisa uppgifter enligt beslutet, samt vidta tillräckliga och varaktiga åtgärder av förekommande brister. Väl planerade och förvaltade skolmiljöer kan göra stor skillnad för barns och ungas lärande, hälsa och välbefinnande.

Samhällsbyggnadsnämnden bedömer att beslutet är rimligt enligt 2 kap. 7 § miljöbalken, och det kan inte anses orimligt att uppfylla det.

Barn och unga tillbringar en stor del av sin uppväxt i förskolans och skolans inom- och utomhusmiljöer. Inomhusmiljön i skolor och förskolor skiljer sig från många andra

inomhusmiljöer genom att många personer vistas samtidigt på en relativt liten yta. Detta ställer höga krav på bland annat ventilation och städning för att undvika dålig luftkvalitet som kan påverka barnens hälsa negativt.

Förskole- och skolmiljöer har också ofta högre halter av damm jämfört med andra arbetsmiljöer. Vid verksamhet i en skola eller förskola virvlar damm och partiklar som kan dras in i lungorna. På partiklar finns allergener som mögel, kvalster, bakterier och virus, pollen, pälsdjursallergen men även andra ämnen som kan vara skadliga för hälsan som mjukgörare från plaster och flamskyddsmedel. Det är viktigt att regelbundet städa bort dammet för att minska halterna av partiklar. Detta är av vikt för alla men särskild för barn med astma och allergi. Ändamålet med städning är att minska en rad föroreningar från inomhusmiljön.

Tillräcklig och anpassad städning är även viktigt ur smittskyddssynpunkt. Otillräcklig ventilation och otillräcklig städning kan, ur smittskyddssynpunkt, medföra riskfaktorer med smittspridning och infektioner mellan barn och vuxna, vilket påverkar sjukfrånvaron.

Bestämmelser som beslutet grundar sig på

Miljöbalken (1998:808)

2 kap 1 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd är vid tillsyn skyldiga att visa att de förpliktelser som följer av detta kapitel iakttas.

2 kap. 2 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

2 kap. 3 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte skall vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik. Dessa försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

2 kap. 7 § Ovanstående krav i 2 kapitlet gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskilt beaktas nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

9 kap 3 § Med olägenhet för människors hälsa avses en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig. I förarbetena till miljöbalken, prop. 1997/98:45 del 2 sidan 107, anges att en störning bör vara av någon betydelse och inte av helt tillfällig natur samt kunna vara skadlig i antingen fysiskt eller psykiskt hänseende på en människas hälsotillstånd.

9 kap. 9 § Bostäder och lokaler för allmänna ändamål skall brukas på ett sådant sätt att olägenheter för människors hälsa inte uppkommer och hållas fria från ohyra och andra skadedjur.

Ägare eller nyttjanderättshavare till berörd egendom skall vidta de åtgärder som skäligen

kan krävas för att hindra uppkomsten av eller undanröja olägenheter för människors hälsa.

26 kap. 9 § En tillsynsmyndighet får i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas.

26 kap. 14 § Beslut om förelägganden eller förbud får förenas med vite.

26 kap. 15 § Tillsynsmyndigheten kan, om det är riktat mot ägare, sända beslutet till inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsregistrets inskrivningsdel. Inskrivningen medför att föreläggandet gäller mot eventuell ny ägare. Har ny ägare förvärvat egendomen genom köp, byte eller gåva utgör egendomen fastighet eller tomtträtt, gäller även vitet mot ny ägare om fortsatt uthyrning sker.

26 kap. 19 § Den som bedriver verksamhet eller vidtar åtgärder som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller påverka miljön skall fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana verkningar. Den som bedriver sådan verksamhet eller vidtar sådan åtgärd skall också genom egna undersökningar eller på annat sätt hålla sig underrättad om verksamhetens eller åtgärdens påverkan på miljön.

Den som bedriver sådan verksamhet skall lämna förslag till kontrollprogram eller förbättrande åtgärder till tillsynsmyndigheten, om tillsynsmyndigheten begär det.

26 kap. 21 § Tillsynsmyndigheten får förelägga den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som det finns bestämmelser om i denna balk eller i föreskrifter som meddelats med stöd av balken, att till myndigheten lämna de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen. Detsamma gäller också för den som annars är skyldig att avhjälpa olägenheter från sådan verksamhet.

26 kap. 22 § Den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa en olägenhet från sådan verksamhet är skyldig att utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen. Detsamma gäller den som upplåter en byggnad för bostäder eller för allmänna ändamål, om det finns skäl att anta att byggnadens skick medför olägenheter för människors hälsa.

Om det är lämpligare, får tillsynsmyndigheten i stället besluta att en sådan undersökning ska utföras av någon annan och utse någon att göra undersökningen.

26 kap. 26 § En tillsynsmyndighet får bestämma att dess beslut skall gälla omedelbart även om det överklagas.

45 § Kommunen ska utöver vad som framgår av miljötillsynsförordningen (2011:13) ägna särskild tillsyn åt bl.a. lokaler för undervisning, samlingslokaler, idrottslokaler, bostäder och vårdlokaler.

Egenkontroll

Skolor är enligt miljöbalken anmälningsskyldiga verksamheter och de ska enligt förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll ha en dokumenterad egenkontroll. Det ska för varje verksamhet finnas en fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret för de frågor som gäller för verksamheten

enligt miljöbalken. Syftet med egenkontroll är att verksamhetsutövaren ska kunna förebygga olägenheter för människors hälsa och miljön.

Det är också ett sätt för verksamhetsutövaren att se till att verksamheten drivs enligt de lagkrav som finns. Verksamheten ska fortlöpande och systematiskt undersökas och riskbedömas och det ska dokumenteras. Det kan handla om att rutinmässigt kontrollera och bedöma om byggnaden är anpassad efter verksamheten eller att kontrollera att städningen är god och inte orsakar, utan förebygger, olägenhet för människors hälsa.

Övrig lagstiftning

Det finns många olika aspekter som är viktiga för att skolan ska fungera bra. Enligt *arbetsmiljöverket* gäller arbetsmiljölagen för både elever och skolpersonal. Enligt dessa föreskrifter finns regler både för den fysiska och psykosociala arbetsmiljön i skolan. Buller, ostädade lokaler eller dålig ventilation är exempel på fysiska risker i arbetsmiljön som kan påverka hur elever mår.

Enligt *skollagen* och läroplanen ska ansvariga se till att eleverna har tillgång till säkra, hälsosamma och ändamålsenliga lokaler och utemiljöer som möjliggör en varierad pedagogisk verksamhet, samt stödjer elevernas lärande och utveckling såväl enskilt som i grupp.

Sedan 1 januari 2020 gäller *barnkonventionen* som svensk lag, och i alla åtgärder som rör barn ska i första hand det som bedöms vara barnets bästa beaktas.

Information

FoHMS 2014:19, Folkhälsomyndighetens allmänna råd om städning i skolor, förskolor, fritidshem och öppen fritidsverksamhet.

Avgift

Samhällsbyggnadsnämnden tar ut en fast årlig avgift, enligt miljöbalken 27 kap. 1 § samt föreskrifter, för utförd tillsyn och handläggning vid förskolor och skolor i kommunen. Taxan är antagen av kommunfullmäktige i Trelleborgs kommun. Inspektioner och andra tillsynsinsatser, med anledning av att det finns brister inom verksamheten och att gällande krav därmed inte uppfylls, ingår inte i den fasta årsavgiften. Samhällsbyggnadsnämnden tar ut en timavgift med 1 145 kronor per timme för extra utförd tillsyn och handläggning av verksamheter. Ett avgiftsbeslut översänds separat.

För Samhällsbyggnadsnämnden

Elina Ek
Miljöinspektör

Bilagor:

- Delgivningskvitto

- Tjänsteskrivelse från 2023-05-23, MH-2023-514
- Inspektionsprotokoll för berörda skolor
- Information "Städning i skola och förskola", Folkhälsomyndigheten

Vad är ett delegationsbeslut?

Detta beslut är fattat på delegation av samhällsbyggnadsnämnden. Det betyder att politikerna i nämnden har gett förvaltningen i uppdrag att fatta beslut i detta ärende.

Information om hur du överklagar

Du skickar din överklagan till Samhällsbyggnadsförvaltningen i Trelleborgs kommun. Samhällsbyggnadsförvaltningen kontrollerar att din överklagan kommit in i rätt tid och skickar sedan vidare din överklagan till Länsstyrelsen. Det är Länsstyrelsen som prövar och fattar beslut om din överklagan.

Din överklagan ska skickas eller lämnas till

Samhällsbyggnadsförvaltningen, Trelleborgs kommun, Rådhuset, 231 83 Trelleborg

Överklagandet ska innehålla

1. Vilket beslut du överklagar, uppge diarienummer.
2. Beskriv varför du tycker att beslutet är felaktigt
3. Om du har handlingar som stöder din uppfattning, bör dessa bifogas.
4. Din överklagan måste vara skriftlig med uppgifter om namn, adress och kontaktuppgifter.

Din överklagan ska ha kommit in senast tre veckor från den dag du tog del av beslutet. Annars kan överklagandet inte tas upp till prövning.

Behöver du veta mera eller har några frågor kan du kontakta samhällsbyggnadsförvaltningen på telefonnummer 0410-73 30 00 (kundtjänst).